

Bildande av naturreservatet Lillfjätan i Älvdalens kommun

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Reservatets slutliga gränser märks ut i fält.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se *Föreskrifter*).

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Länsstyrelsen fastställer härmed skötselplanen, bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Lillfjätan
Kommun	Älvdalen
Län	Dalarna
NVR id	2054781
Natura 2000-beteckning	SE0620266
Lägesbeskrivning	Naturreservatet ligger 23 kilometer nordost om Idre i Idre socken
Huvudsaklig karaktär	Fjällnära barrblandskog
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län
Fastigheter	Storbo 1:17 (Sveaskog) Lillfjätan 7:3 (privat)
Rättigheter	Servitut för väg till fritidshus (2039-1187) Ledningsrätt tillhörig Härjeåns Kraft AB (20-1984/358) Jakten tillhör markägaren och utövas inom Särna-Idre Älgskötselområde
Areal (ha)	Total areal: 145,8 ha Landareal: 145,1 ha Produktiv fjällnära skogsmark: 92,4 ha (varav "låg fjällskog" 13,2 ha)

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets naturskogar, som delvis är brandpräglade, och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där ett antal naturtyper och arter pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska bibehålla eller ha förutsättningen att nå gynnsam bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- grandominerad skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt
- brandpräglad talldominerad skogsmark sköts genom naturvårdsbränning i den mån det är praktiskt genomförbart
- slåtterbetingade naturvärden i rikkärr upprätthålls genom röjning och/eller slåtterhävd.

Skäl för beslut

Huvuddelen av området äger den naturliga skogens artsammansättning och ekologiska funktion. Området är variationsrikt både vad gäller trädens trädslagsblandning, åldersfördelning och dimensioner. Det finns ställvis mycket död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Sammantaget ger detta skogarna goda förutsättningar för stor artrikedom både bland växter och djur. De kalkrika kärren har en särpräglad, artrik flora och fauna av stort värde att bevara. De öppna, större våtmarkerna är föga påverkade av människan och bidrar till intrycket av orördhet i områdets övre delar.

I området finns skyddsvärda arter som månlåsbräken, liten sotlav, ullticka och rynkskinn.

Lillfjäten är ett utpekat Natura 2000-område. Den dominerande naturtypen är "Västlig taiga". För att områdets naturvärden ska bevaras måste det undantas från skogsbruk. Områdets naturvärden är också i behov av skötsel i form av slåtter och röjning av de kalkrika slåtterkärren.

Föreskrifter

För att säkerställa syftet med naturreservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. anordna upplag, gräva, schakta, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten,

2. avverka skog och utföra skogsvårdande åtgärd samt att upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle, med följande undantag:
 - enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,
 - träd som faller över tillfartsvägen till fastigheten Idre Kronopark 2:298 får flyttas åt sidan, men lämnas kvar bredvid vägen,
3. gödsla, återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
4. anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning, med följande undantag:
 - enklare konstruktion av naturmaterial får uppföras vid jaktpass,
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
6. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark, med följande undantag:
 - uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin är tillåtet med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - för tjänstemän i sjukvårds-, polis- eller räddningsärende. Insatsen ska omgående anmälas till Länsstyrelsen,
 - körning i samband med transport av sjuka personer till läkare eller sjukvårdsanstalt eller i andra jämförliga trängande fall är tillåtet,
7. bedriva fångst med fälla, med följande undantag:
 - fångst av mink med fälla är tillåtet,
8. utfodra djur, lägga ut åtel eller vidta andra åtgärder för att locka eller samla djur till vissa platser, med följande undantag:
 - saltsten får sättas upp,
 - den urtagna räntan från älg, rådjur och andra jaktbara arter får lämnas,

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

9. sprida kalk,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägars skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom naturreservatet:

1. utmärkning av naturreservatet, uppsättning och underhåll av informations-tavlor enligt skötselkartan, bilaga 2,
2. skötsel och restaurering genom röjning av inväxande träd och slätter av rikkärr inom områden som framgår av skötselkartan, bilaga 2,
3. skötsel och restaurering genom naturvårdsbränning inom områden som framgår av skötselkartan, bilaga 2,
4. skötsel och restaurering genom röjning av inväxande träd och slätter av lindor vid fd gården Svenstorp samt av myrslogar längs Lillfjätan som framgår av skötselkartan, bilaga 2,
5. åtgärder i syfte att motverka skador som orsakas av invasiva arter,
6. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd, stubbar och buskar, med följande undantag:
 - mindre, löst liggande grenar och kvistar får samlas in i syfte att göra upp eld,
2. framföra motordrivet fordon i terrängen på barmark.

Slutligen är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar eller samla in djur (t.ex. insekter),
4. genomföra eller bedriva tävlingar, lägerverksamhet och andra större eller återkommande organiserade arrangemang.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § ska gälla omedelbart även om de överklagas. De träder i kraft vid datum som framgår i länets författningssamling, ett dokument som trycks i anslutning till det att beslutet är fattat.

Generella undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de insatser som behövs för naturreservatets vård och skötsel, och som framgår av föreskrifterna under B. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för uppföljning av bevarandemål och åtgärder, eller vid tillsyn.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för normalt underhåll av de vägar och ledningar/ledningsgator som syns på beslutskartan. Med normalt underhåll avses sådana åtgärder som syftar till att upprätthålla anläggningarna i dagens utformning, utbredning och funktion.

Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för utövande av de rättigheter som följer av renbetesrätt inom området.

Förtydliganden av föreskrifter

I föreskrift A6 regleras terrängkörning. Angående undantaget från föreskriften som handlar om uttransport av vilt ska begreppet ”skador” inte tolkas lika strikt som ”märken”. Terrängkörning får aldrig medföra att hydrologiska förhållanden eller vattenkvalitet förändras.

Föreskrift B4 medger att möjlighet erbjuds att hävda forna slättermarker om intresse skulle finnas. I det fall annan utövare än reservatsförvaltaren åtar sig uppgiften ska samråd med Länsstyrelsen ske.

I föreskrift C3 förbjuds att utan Länsstyrelsens tillstånd gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedlevande svampar, samt att samla in djur. Matsvamp och bär får plockas i naturreservatet.

Dispens

Länsstyrelsen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Beskrivning av området

Naturvärden

Området intill vattendraget Lill-Fjätan innefattar ett gammalt domänreservat med mycket värdefull, grandominerad naturskog samt omgivande starkt kalkpåverkade sumpskog och rikkärr med synnerligen intressant flora. Skavfräken, trådfräken, mosippa, taigastarr, svartstarr och fjällskallra har exempelvis noterats. Den örtrika sumpskogen utgörs av grov gran och en hel del glasbjörk. Uppåt i sluttningen vidtar magrare, talldominerad gammelskog samt fattiga sluttningsmyrar. Tallskogen är rätt gles med enstaka gamla överståndare, brandstubbar och lågor samt ett betydande inslag av glasbjörk. Ljung dominerar fältskiktet både i skogen och på myrarna. Terrängen mellan Lillfjätan och landsvägen har en intressant småkullig topografi av rogenmoränkaraktär som bidrar till stor biotopvariation. På ett par ställen på grova granar växer den sårbara laven liten sotlav.

Planeringsbakgrund

Lillfjätan är utpekad som särskilt bevarandeområde i det internationella Natura 2000-nätverket enligt 7 kap. 27 § i miljöbalken. Syftet med Natura 2000-området SE0620266 *Lillfjätan* är att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för framför allt Västlig taiga. Fastigheten Lillfjäten 7:3 ingår inte i Naturaområdet.

Området ingår i riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt miljöbalken 3 kap. 6§. Det är även av intresse för rörligt friluftsliv enligt miljöbalken 4 kap. 2§ och för skyddade vattendrag enligt miljöbalken 4 kap. 6 §.

I kommunens översiktsplan (laga kraft 2019-10-30) är området utpekad som Natura 2000-område.

En mindre del av området har varit avsatt som Domänreservat och sedermera skyddat genom biotopskydd.

Ett permanent skydd av Lillfjätan medför ett bidrag till uppfyllandet av miljömålen *Levande skogar*, *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Myllrande våtmarker*.

Kända kulturlämningar saknas.

Den pågående markanvändningen är skogsbruk och jakt.

Ärendets handläggning

Lillfjätens naturvärden uppmärksammades i den riksomfattande inventering av skyddsvärda statliga skogar som genomfördes 2003 och publicerades av Naturvårdsverket (rapport 5342).

Naturvårdsverket och Sveaskog Förvaltnings AB träffade den 13 juni 2008 en överenskommelse om långsiktigt skydd av 431 särskilt värdefulla naturskogsområden i

landet på Sveaskogs marker som redovisades i inventeringen 2003. Överenskommelsen innebär att områdena på i överenskommelsen angivna villkor avsattes som naturreservat utan krav på ekonomisk ersättning till Sveaskog. Lillfjäten är ett av 52 områden i Dalarnas län som blev aktuellt för reservatsbildning i enlighet med nämnda överenskommelse. Sveaskog kvarstår som markägare.

För att erhålla en naturvårdsmässigt mer adekvat avgränsning av området ner mot Lillfjäten träffades under 2020 ett intrångsavtal med markägaren till fastigheten Lillfjäten 7:3. Därmed ingår även de mer eller mindre lövträdsbevuxna före detta myrslogarna ner mot Lillfjäten i reservatet. Själva Lillfjäten ingår däremot inte.

Ett förslag till beslut och skötselplan har remitterats berörda markägare, sakägare och myndigheter. Från Trafikverket har yttrande inkommit med klargörande om vilka villkor som gäller för anläggande av parkeringsplats vid allmän väg. Man förutsätter även att även fortsättningsvis kunna sköta drift och underhåll av väg 311, och då även halkbekämpning på det sätt som Trafikverket anser lämpligast. – Länsstyrelsen kommer ta nödvändiga kontakter och skaffa de tillstånd som krävs i samband med ett eventuellt anläggande av parkeringsplats. Vad gäller drift och skötsel är denna undantagen från reservatsföreskrifterna.

I övrigt har inga synpunkter inkommit.

Motivering

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsens bedömning

Det föreslagna området har mycket höga naturvärden. Den bördiga, fuktiga granskogen är opåverkad av modernt skogsbruk och hyser ett flertal skyddsvärda arter. Rikkärren hyser en exklusiv och sällsynt artsammansättning. Områdets naturvärden är sådana att de kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Detta skyddsbehov tillgodoses bäst genom bildande av naturreservat. Beslutet följer de riktlinjer som gäller för Länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar Länsstyrelsen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte att bevara områdets naturvärden för framtiden. För de gällande föreskrifterna finns ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose jaktintresset eller allmänna intressen som räddningsinsatser och friluftsliv. Länsstyrelsen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

Terrängkörning regleras i huvudsak i terrängkörningslagen, men förtydligas i föreskrift A6 och C2. Föreskriften syftar till att minimera skador på mark och vegetation. Detta innebär att det är ytterst sällan som terrängkörning på barmark i våtmarksmiljöerna är

möjlig. Avvägningen bedöms tillgodose jaktintresset, friluftslivets intressen och behovet av skydd för mark och vegetation.

I B-föreskrifterna medges åtgärder såsom exempelvis uppmärkning av reservatet, skötsel av naturvärden och av anläggningar för friluftslivet, samt uppföljning, för att syftet med naturreservatet ska uppnås. Beträffande det behov som finns av återkommande brand i de av brand präglade delområdena medger föreskrift B3 att sådan får utföras. Dock kan betydande praktiska problem med avgränsning och åtkomst göra genomförandet svårt och i dagsläget lågprioriterat.

Hävd för att bevara de hävdade markerna vore av intresse både ur kulturhistorisk synvinkel och naturvårdsmässigt, men bedöms förutom de särskilt värdefulla rikkärren, alltför arbets- och kostnadskrävande för att kunna genomföras inom ramen för ordinarie förvaltning.

Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

I föreskrifterna förbjuds fällfångst. Utestående fällor minskar upplevelsen av ett ”orört” område och kan upplevas negativt av friluftslivet. Undantag medges för minkfällor då fångst av mink är motiverad ur naturvårdssynpunkt och fällfångst är den enda realistiska metoden. Fällor ska alltid märkas med ägarens namn och adress.

Uppsättning av saltsten tillåts, då denna åtgärd är begränsad och inte bedöms påverka områdets naturvärden eller upplevelsevärden negativt.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Länsstyrelsen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Genom bildandet av naturreservatet gör Länsstyrelsen bedömningen att ett antal ekosystemtjänster påverkas. Skyddandet av Lillfjätan från skogsbruk och andra åtgärder säkerställer bevarandet av den biologiska mångfalden i området, vilket är en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att leverera ekosystemtjänster. Utöver detta ökas exempelvis möjligheterna för området att utgöra ett mål för friluftsliv och turism; att påverka det lokala mikroklimatet gynnsamt; samt att reglera vattenflöden och rena vatten. Naturreservatets bildande har också negativa följder för några ekosystemtjänster, t.ex. möjligheten för området att leverera virke och andra råmaterial.

Av ovan redovisade skäl anser Länsstyrelsen att Lillfjätan ska avsättas som naturreservat.

Upplysningar

Ett område om 4,8 ha, vars läge framgår av bilaga 2, avsattes 1996-11-29 som **biotopskyddsområde** enligt 21 § naturvårdslagen (nuvarande miljöbalken 7 kap. 11 §). Detta beslut gäller tillsammans med föreliggande naturreservatsbeslut. De arbetsföretag som är förbjudna enligt 1996 års beslut om biotopskydd är dock förbjudna även i naturreservatsbeslutet, och skötselplanen föreskriver ingen skötsel av området. I och med att naturreser-

vatsskyddet fullkomligt innefattar det som biotopskyddet är tänkt att skydda bör Skogsstyrelsen överväga att upphäva biotopskyddet. Detta för att undvika dubbla förordnanden med olika typer av områdesskydd ovanpå varandra, vilket kan leda till otydlighet om vad som gäller i det skyddade området. Det kan också leda till oklarhet i hur tillsynen ska bedrivas om olika tillsynsmyndigheter har tillsynsansvar för samma område.

Vissa verksamheter och åtgärder omfattas av dispens eller tillståndskrav med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken.

Länsstyrelsen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter *även* kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller i annan lagstiftning.

Bestämmelserna i skogsvårdslagen och Skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog gäller ej inom naturreservatet. Det innebär t.ex. att eventuella vindfällan och stormskadad skog ska lämnas orörda.

Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Lillfjätan och de mindre vattendragen i naturreservatet omfattas av strandskyddet. Inom 100 meter från vattendragets kant är det förbjudet att uppföra nya byggnader eller ändra de som redan finns, gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnationer, uppföra andra anläggningar eller anordningar som strider mot strandskyddets syfte samt utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurlivet. För att få tillåtelse att utföra en förbjuden åtgärd kan det förutom dispens från reservatsföreskrifterna även krävas dispens från strandskyddsbestämmelserna enligt 7 kap. 13–15 §§ miljöbalken.

Lillfjätan är även ett Natura 2000-område. I Natura 2000-områden krävs det tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken för åtgärder som kan påverka miljön på ett betydande sätt. Det gäller även för åtgärder som utförs utanför Natura 2000-området om de kan skada miljön inom Natura 2000-området.

Kungörelse

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken ska kungöras i länets författningssamling. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljö- och energidepartementet, se bilaga 3.

Detta beslut har fattats av landshövding Ylva Thörn. I den slutliga handläggningen deltog även jurist Sarah Bauer, planhandläggare Lena Jernberg, antikvarie Britt-Marie Hägerman, enhetschef Jemt Anna Eriksson och naturvårdshandläggare Lennart Bratt, den sistnämnde föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Bilagor

Bilaga 1	Beslutskarta
Bilaga 2	Skötselplan
Bilaga 3	Överklagningsinformation

För information om hur Länsstyrelsen i Dalarnas län hanterar personuppgifter, se www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Sändlista Lövåssätterns naturreservat

Sakägare (Med delgivningskvitto)

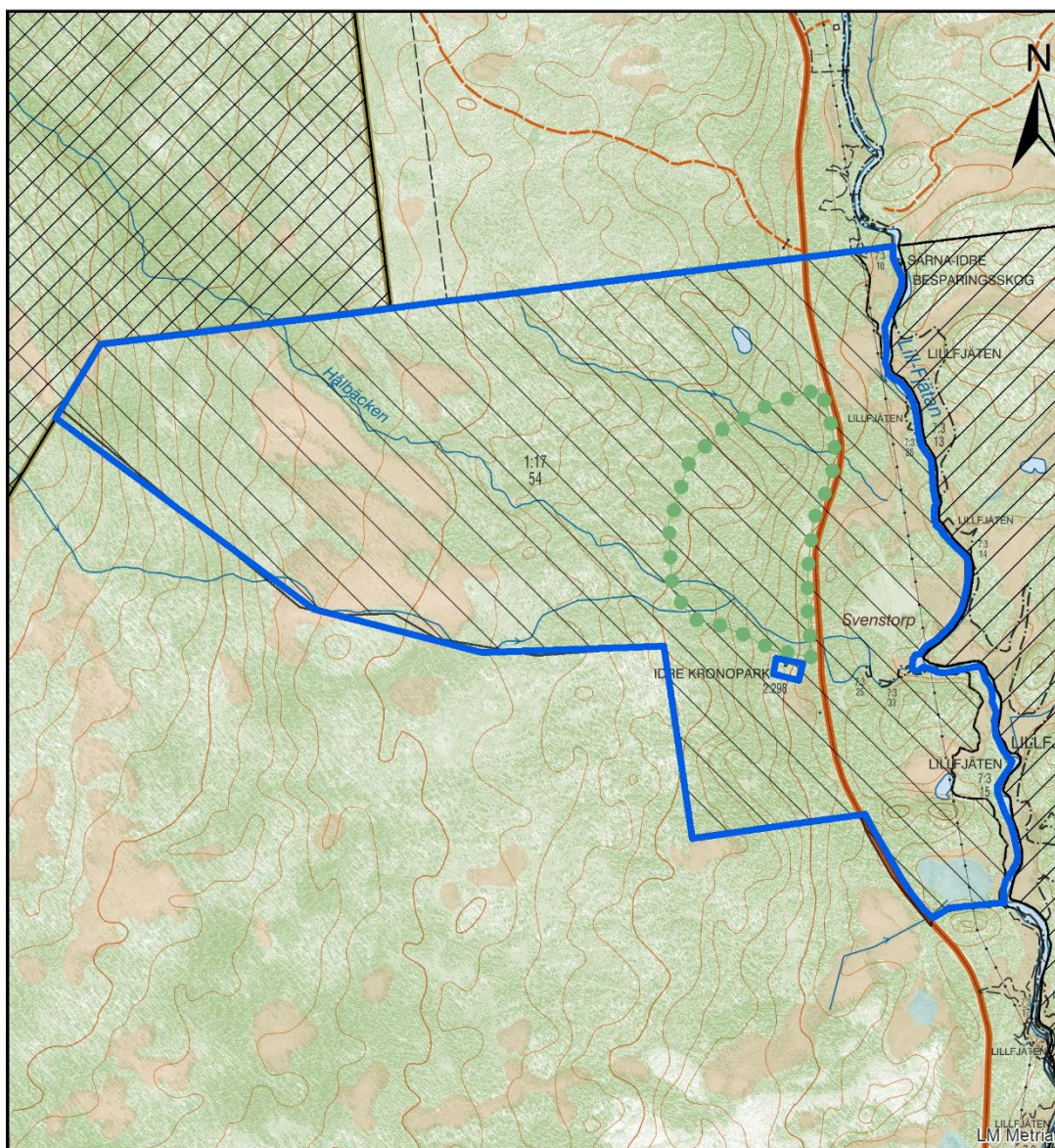
Övriga för synpunkter

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

BILAGA 1: BESLUTSKARTA
511-2749-2012

Beslutscharta naturreservatet Lillfjäten

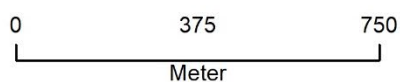

Översiktskarta

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet
- Stedjan-Nipjällets naturreservat
- Biotopskydd
- Natura 2000

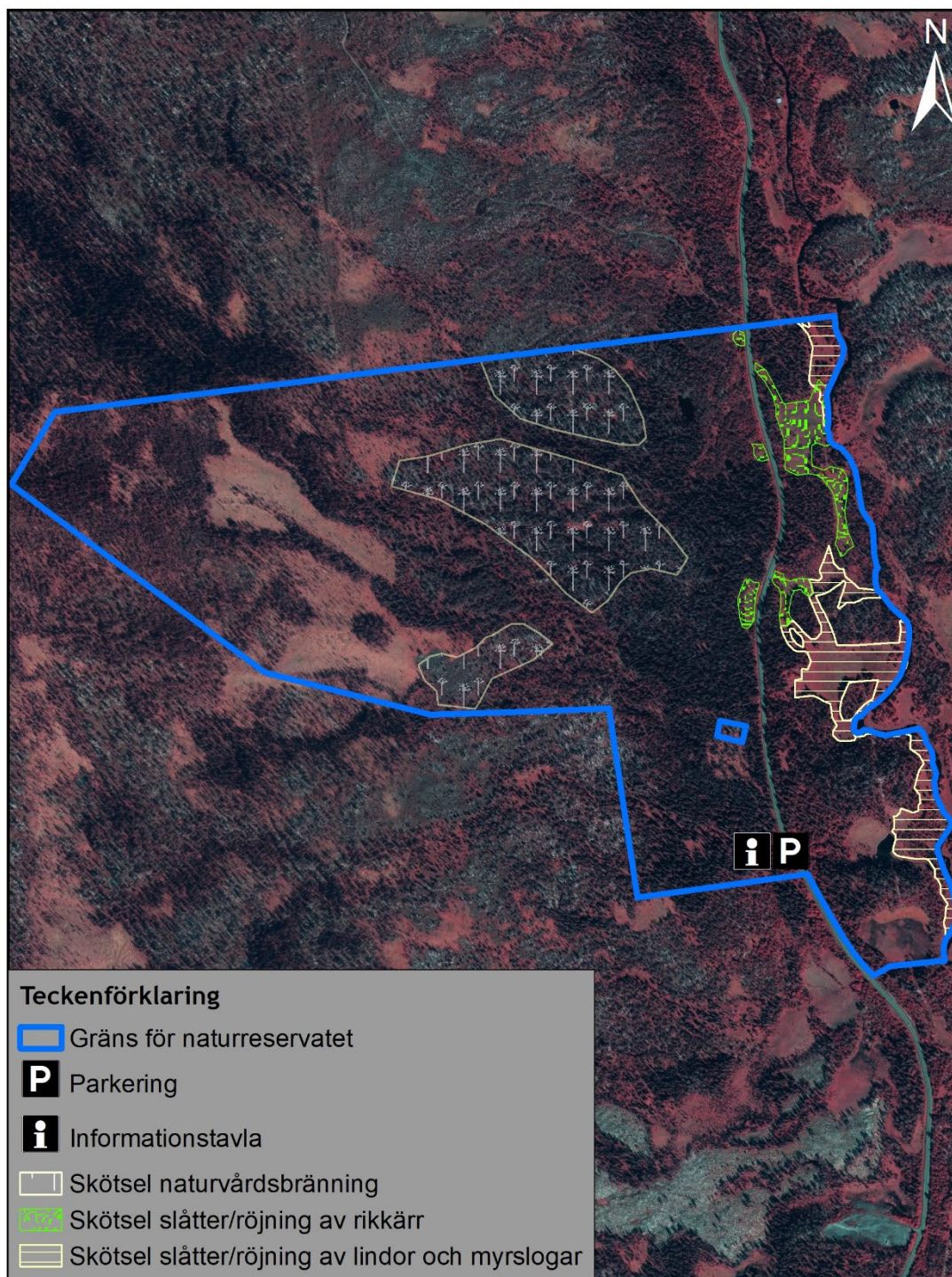

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

BILAGA 2: SKÖTSELKARTA
511-2479-2012

Skötselkarta naturreservatet Lillfjätan

Teckenförklaring

- Gräns för naturreservatet
- P Parkering
- i Informationstavla
- Skötsel naturvårdsbränning
- Skötsel slåtter/röjning av rikkärr
- Skötsel slåtter/röjning av lindor och myrslogar

0 500 1 000
Meter

Skötselplan för naturreservatet Lillfjätan

Foto: Fredrik Enoksson, Länsstyrelsen

Innehåll

Administrativa data	3
Markslag i hektar (<i>uppdelning enl. Naturvårdsverkets rapport nr 5391</i>)	3
Beskrivning av området	4
Geovetenskap	4
Biologi	5
Rödlistade arter	6
Kulturhistoria	7
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	8
Infrastruktur	8
Natura 2000	9
Allmänt	9
Tillståndsplikt och samråd	9
Källförteckning	9
Plandel	11
Syfte med naturreservatet	11
Prioritering mellan bevarandevärden	11
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	11
Skötselområde 1: Fuktig granskog med fri utveckling	11
Skötselområde 2: Brandpräglad barrskog	12
Skötselområde 3: Slätterkärr/rikkärr	13
Skötselområde 4: Lindor vid Svenstorp och myrslogar längs Lillfjätan	14
Skötselområde 5: Friluftsliv och anläggningar	14
Jakt och fiske	15
Dokumentation och uppföljning	15
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	15
Bilagor	16

Beskrivningsdel

Administrativa data

Namn	Naturreseptet Lillfjätan
Kommun	Älvdalen
NVR id	2054781
Natura 2000-beteckning	SE620266
Rättigheter	Servitut avseende kraftledning Servitut avseende tillfartsväg för fritidshuset på Idre Kronopark 2:298 Jakten tillhör markägaren och utövas inom Särna-Idre Älgskötselområde
Bebyggelser och anläggningar	Traktorgarage tillhörigt Sveaskog
Förvaltare	Länsstyrelsen i Dalarnas län

Markslag i hektar *(uppdelning enl. Naturvårdsverkets rapport nr 5391)*

Markslag	Areal (ha)
Tallskog	16,8
Granskog	33,0
Barrblandskog	11,1
Barrsumpskog	0,8
Lövblandad barrskog	30,8
Triviallövskog	12,7
Triviallövskog på våtmark	3,5
Lövblandad barrsumpskog	5,8
Övrig öppen mark (igenväxande åker mm)	11,5
Exploaterad mark (väg)	1,4
Impediment	
Våtmark	18,9
Vatten	0,7
Totalt	147,0

Beskrivning av området

Geovetenskap

Naturreservatet har en öst-västlig utsträckning där de västra delarna når upp till 750-metersnivån, medan de lägsta, vid Lillfjätan, endast når ca 635 meter över havet. Sluttningen utgör de lägre delarna av lågfjället Lofjätåsen inom Städjan-Nipfjällets naturreservat, som gränsar dikt an.

Flera bäckar, varav Hålbäcken är den största, följer sluttningen i sydostlig riktning för att mynna i Lillfjätan.

Av SGU:s kartgenerator att döma ligger reservatet precis på gränsen mellan dalasandstenen som följer Lillfjätans lägre liggande nivå och fjällberggrundens sedimentära bergarter (sandsten, gråvacka) av betydligt lägre ålder högre upp i sluttningen. Möjligen betingas de kalkrika kärren av smärre förekomster av kalkförande bergarter kopplade till övergångszonen, så som är känt från andra platser längs fjällranden i norra Dalarna.

Den naturgeografiska regionen är 33g Dalarnas och Härjedalens näringsfattiga område (eller möjligen 35 Fjällregionen, som dock bör avse högre belägna närliggande trakter).

Hålbäcken

Biologi

Vegetation och flora

De övre delarna av reservatet utgörs mestadels av barrblandskog av typisk fjällnära karaktär, med smalkroniga granar och korta, knubbiga tallar samt ett mer eller mindre stort inslag av glasbjörk. Här finns också större öppna myrområden av sluttande för trakten typiska fattigkärr genombrutna av sumpgranskogsomgivna bäckdråg.

Nedåt i sluttningen, närmare vägen, förändras bilden genom ett kraftigt ökat kalk- och näringsinnehåll i marken. Skogen blir högvuxen och grandominerad med örtrikt fältskikt där arter som lundelm, skogsvinbär och tibast är typiska.

På ömse sidor om vägen mynnar källor och källflöden som ger upphov till artrika så kallade rikkärr. Här påträffas en exklusiv sammansättning av växter varibland märks, glans- och blekvide, tagel-, huvud- och hårstarr, gräsull, smalfräken och smaldunört. Bottenskiktet utgörs av mossor typiska för rikkärr och källor, exempelvis källmossa och späd skorpionmossa.

Mellan vägen och Lillfjätan ligger det numera raserade Svenstorp omgivet av ännu öppna lindor samt, längs älven, myrslogar. Lövrikedomen är stor med björk och rönn som dominerande trädslag.

Utöver den intressanta moss- och kärlväxtfloran finns en artrik svampflora som har dokumenterats i det gamla domänreservatet av mykologen Stig Jakobsson som har rapporterat en stor mängd svamparter härifrån.

Skogstillstånd

Flygfotot som återges under Kulturhistoria nedan visar tydligt att stora delar av skogen är kraftigt påverkad av skogsbruk, troligen från 1950-60-tal, dock utan att ha varit kalavverkad. I äldre tider, under dimensionshuggningarnas tidevarv, lär merparten av de grova tallarna ha huggits. Närheten till flottled bör ha förenklat drivningarna påtagligt. Uppenbarligen har granskogen längs vattendragen, och särskilt vid domänreservatet, påverkats i mindre grad av huggningar.

Fauna

Hålbäcken har undersökts med avseende på bottenfauna varvid ett tjugotal arter har registrerats. Även ett antal flugor, fjärilar och skalbaggar har noterats, ovanligt nog, sannolikt beroende på närheten till landsvägen

Limniska naturmiljöer

Det vackra vattendraget Lillfjätan ingår inte i naturreservatet, utan endast några smärre bäckar, varav Hålbäcken är den största. Några små tjärnar finns i skogen.

Hålbäckens bottenfauna har vid undersökningar 1991 och 2005 visat sig vara rik. Bland annat har en ovanligt individrik förekomst av korvgälad bäckslända, *Protonemura meyeri*, påvisats.

Äldre tall inom typisk del av sluttningsens övre delar

Rödlistade arter

Svampar

<i>Phellinidium ferrugineofuscum</i>	ullticka	NT
<i>Phlebia centrifuga</i>	rynkskinn	NT

Lavar

<i>Acolium karelicum</i>	liten sotlav	VU
--------------------------	--------------	----

Kärlväxter

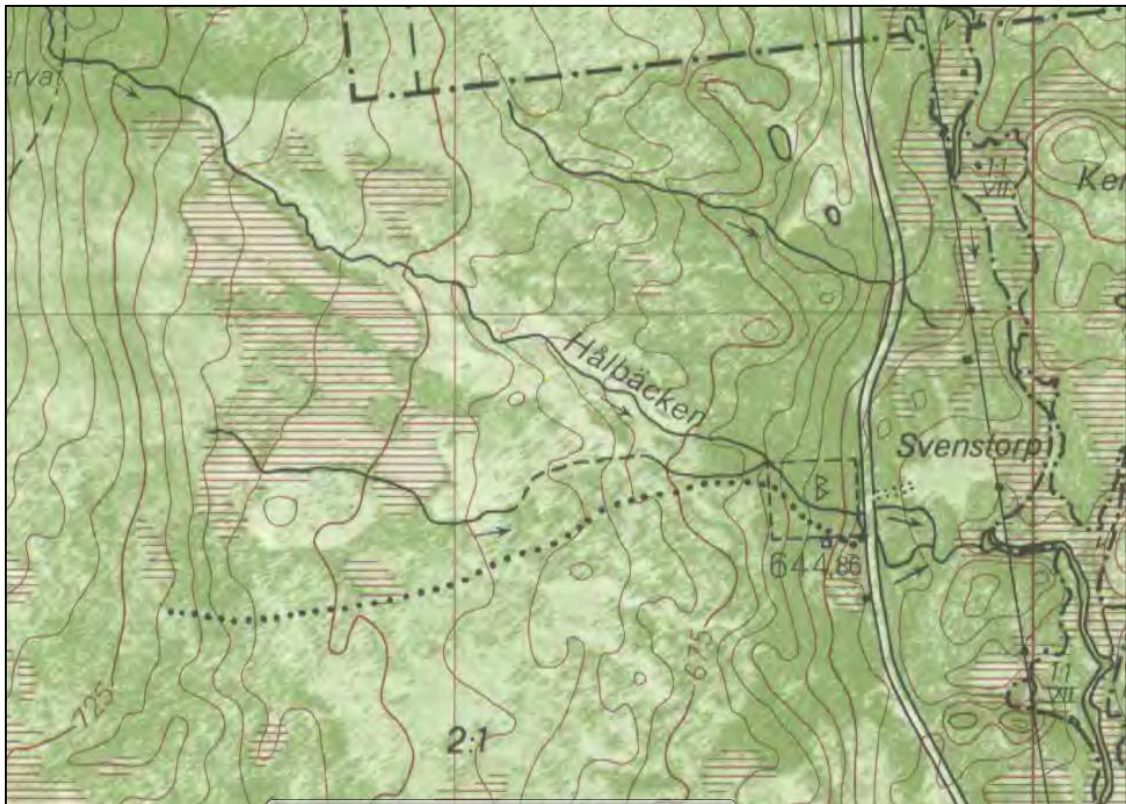
<i>Botrychium lunaria</i>	månlåsbräken	NT
---------------------------	--------------	----

Hotkategori enligt rödlistan 2020: VU = Sårbar, NT = Nära hotad

Kulturhistoria

Föregående sida: Ortofoto från 1960. Notera det ännu verksamma jordbruket vid den numera rivna gården Svenstorp samt den i stora delar ganska hårt huggna skogen.

Ekonomiska kartan från 1977

Kulturhistoriskt har framför allt gården Svenstorp präglat närområdet i reservatet. Boningshus och ladugård samt välhävdade lindor syns tydligt på flygbilden från 1960, liksom ett antal hölador och andra byggnader längs Lillfjätan. I flygbilden från 1975 är gårdsbyggnaderna borta, liksom flertalet ängslador. Påverkan av bete och fodertäkt präglar ännu de öppna eller igenväxande markerna kring gårdsområdet.

Inom reservatet ligger även en Kronstuga som lär ha uppförts på 1950-talet. Stugan är numera i privat ägo med en avstyckad fastighet som inte ingår i reservatet.

Ett gammalt garage står längs vägen. Garaget tillhör Sveaskog, men har inte brukats på mycket länge. Tack var plåttak är skicket ännu hyfsat.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Området är knappast av den karaktären att det utnyttjas för friluftsliv i någon större omfattning. Möjligen noterar en och annan som färdas längs väg 311 den fina skogen i det gamla domänreservatet och gör ett besök där. Främst besöks området sannolikt under jakttid i samband med jakt.

Infrastruktur

Länsväg 311 passerar rakt genom reservatet. I övrigt saknas vägar.

Natura 2000

Allmänt

Lillfjätan ingår i det europeiska nätverket av skyddad natur som kallas Natura 2000. Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom att peka ut Natura 2000-områden åtar sig länderna att långsiktigt bevara de utpekade värdena i områdena. För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i skötselplanen om området även är naturreservat. För Lillfjätan finns en bevarandeplan som även inkluderar naturreservatet Sågbäcken strax söderut. Denna skötselplan inkluderar därför inte bevarandeplanens uppgifter.

En karta över naturtyper enligt Natura 2000 finns som bilaga 1 till denna skötselplan.

Tillståndsplikt och samråd

Föreskrifterna för naturreservatsbeslutet gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000. Tillstånd krävs för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området om de kan påverka miljön inom området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena bör man samråda med Länsstyrelsen innan åtgärder i eller intill ett Natura 2000-område påbörjas. Vid skogsbruksåtgärder är Skogsstyrelsen tillsynsmyndighet.

Källförteckning

Lingdell, P-E. & Engblom, E. 2013: Fakta om småkryp i Dalarnas vattendrag.

Länsstyrelsen Dalarna, rapport 2013:06.

Sveriges Geologiska Undersökning: Kartgenerator för berggrund på SGU:s webbplats

Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar. Naturvårdsverkets rapport nr 5339. Stockholm 2004.

Skyddsvärda statliga skogar, Dalarnas, Gävleborgs och Västernorrlands län.

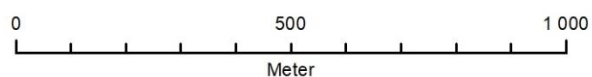
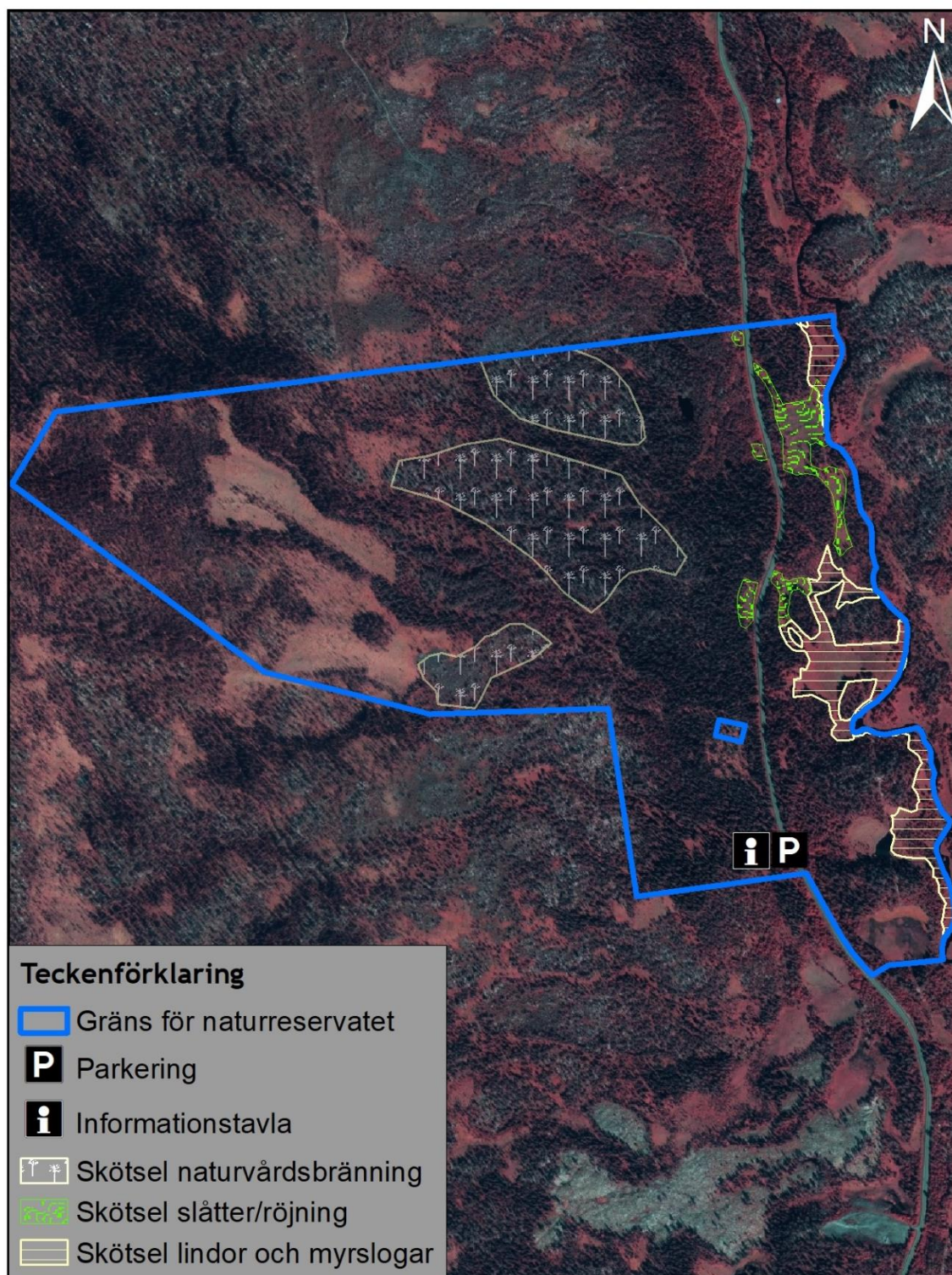
Naturvårdsverkets rapport nr 5342. Stockholm 2004.

Uppgifter ur ArtPortalen.

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Skötselkarta naturreservatet Lillfjätan

Plandel

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer. Områdets naturskogar, som delvis är brandpräglade, och andra ingående naturmiljöer samt områdets orörda karaktär med dess ekosystem och biologiska mångfald ska bevaras. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och bevarandet av naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Området ingår i det europeiska nätverket Natura 2000, där ett antal naturtyper och arter pekats ut. Syftet med naturreservatet är även att bidra till att dessa ska bibehålla eller ha förutsättningen att nå gynnsam bevarandestatus.

Syftet ska tillgodoses genom att

- grandominerad skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas fritt
- brandpräglad talldominerad skogsmark sköts genom naturvårdsbränning i den mån det är praktiskt genomförbart
- slåtterbetingade naturvärden i rikkärr upprätthålls genom röjning och/eller slåtterhävd.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturreservatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i fyra skötselområden (se karta föregående sida):

1. Fuktig granskog med fri utveckling
2. Brandpräglad barrskog
3. Slåtterkärr/rikkärr
4. Lindor vid Svenstorp och myrslogar längs Lillfjätan
5. Friluftsliv och anläggningar

Skötselområde 1: Fuktig granskog med fri utveckling

Beskrivning

I området utgör fuktig granskog ett betydande inslag längs bäckar, intill myrar samt i källpåverkade marker. Denna skog har naturvärden kopplade till lång kontinuitet och stabila förhållanden. Isbränna, vindfällan, snöbrott, svamp- och insektsangrepp är faktorer som underhåller en intern dynamik i denna skogstyp.

Bevarandemål

Området präglas av olikåldrig skog vilken domineras av gamla granar. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsgrader och att skogen är olikåldrig. Omvälvande störningar i form av t.ex. stormfällning och/eller insektsangrepp kan leda till att hela eller delar av skogen under perioder har en annan karaktär, men detta är en del av skogens utveckling. För bevarandemål, se Bevarandeplanen för N2000. Arealen västlig taiga inom reservatets skötselområden 1 och 2 ska vara 40 hektar. Med tiden bör skog som har klassats som "icke-Natura" genom fri utveckling kunna uppnå Natura-status. Skoglig kontinuitet föreligger i och med att någon kalhuggning inte har skett, varför en gynnsam utveckling bör kunna ske relativt snabbt.

Skötselåtgärder

Inga, området lämnas till fri utveckling.

Skötselområde 2: Brandpräglad barrskog

Beskrivning

I områdets torrare delar är skogen brandpräglad och talldominerad. Torrträd, lågor och brandhögstubbar är viktiga element i denna skogstyp. Kontinuerlig tillgång på sådana element är ett viktigt, om än svåruppnått, naturvårdsmål.

Bevarandemål

Områdets struktur och sammansättning är tydligt påverkat av brand och branden har en roll i områdets utveckling. Områdets gammeltallar gynnas vid brand och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. I perioder efter brand/bränning är området öppet och präglat av betydande mängder död ved och typiska arter som etablerar sig efter branden. I senare stadier är området mer slutet.

Bevarandemålet är dock avhängigt möjligheterna att tillämpa naturvårdsbränning i området. I dagsläget är sannolikt områdets karaktär sådan att de praktiska svårigheterna att genomföra en säker naturvårdsbränning utgör svårbemästrade hinder. Framtida utveckling av bränningsmetoder kan dock ställa saken i ett annat läge, och då vore bränning värdefull för att återskapa skogens brandbetingade strukturer och brandpräglade karaktär.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

Naturvårdsbränning med en bränningsinriktning som strävar efter att åstadkomma en förnygring av tallbeståndet, skapa brandljud i klenare tallar samt i stort sett låta de gamla tallarna överleva branden.

Löpande skötsel

I den mån det är möjligt återkommande bränning med intervall som är naturliga för trakten, dvs i storleksordningen vart 50-75:e år.

Skötselområde 3: Slätterkärr/rikkärr

Beskrivning

I området finns slätterängar med lång hävdhistoria. Ängarna utgörs till delar av slåttade rikkärr som är av mycket stort bevarandevärde.

Bevarandemål

Delar av de hävdbetingade rikkärren är öppna med bevarad artrikedom av de för rikkärren typiska växterna och insekterna. Arealen rikkärr ska vara 2,2 hektar.

Glansvide, en art som bara förekommer i de finaste rikkärren i länet, men rikligt inom reservatet.

Skötselåtgärder

Restaureringar, nyskapande

En plan för skötsel av rikkärren bör upprättas. Planen bör innehålla beskrivning av delområdena med bedömning av skötselbehov samt förslag till åtgärder och intervall för dessa.

Löpande skötsel

Slätter och röjning enligt särskild plan.

Skötselområde 4: Lindor vid Svenstorp och myrslogar längs Lillfjätan

Beskrivning

Igenväxande, men ännu öppna före detta åkermarker vid gården Svenstorp samt likaledes igenväxande myrslogar längs Lillfjätan. Markerna har ett visst värde kulturhistoriskt, och sannolikt även för flora och fauna. Möjligen finns ladresten värda att restaurera, något som bör undersökas. Eventuella byggnader tillhör dock markägaren.

Bevarandemål

Alternativ A: Myrslogarna längs Lillfjätan är mindre angelägna att försöka bevara inom detta reservat. Om sådana insatser blir aktuella inom reservatsförvaltningen så finns värdefullare exempel uppströms i Lillfjätan. Vid fd Svenstorp finns igenväxande åkermarker som är av mindre intresse naturvårdsmässigt. Här kan spontan igenväxning medges.

Alternativ B: Om intresse skulle finnas hos andra aktörer, eller särskilda medel ställas till förfogande, finns ett givet värde i att hålla ytterligare kulturmarker öppna. Hävdade marker med lövrika brynmiljöer skulle kunna utgöra artrika och för besökaren tilltalande miljöer i anslutning till det vackra vattendraget. Reservatsföreskrifterna öppnar för även detta alternativ.

Skötselåtgärder

Alternativ A: Spontan igenväxning. Inga skötselåtgärder.

Alternativ B: Framtagande av skötselplan för restaurering och hävd av lindor och myrslogar med bryn. Därefter slätter och röjning med tillvaratagande av äldre kulturspår.

Skötselområde 5: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Inom reservatet finns endast en byggnad, ett äldre traktorgarage alldeles intill vägen. Ca 100 meter söder om garaget finns en mindre grusplan som bör vara lämplig för att anlägga en liten parkeringsyta för enstaka bilar samt utplacera en enkel informations-tavla. Något behov av att ställa i ordning leder eller andra anläggningar för friluftslivet bedöms inte nödvändigt.

Bevarandemål

Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informations-tavlor i anslutning till området och via länsstyrelsens hemsida.

Skötselåtgärder

Initialåtgärder

Anläggande av parkeringsyta med infotavla. Utmärkning av reservatet.

Löpande skötsel

Underhåll av gränsmarkeringar och information.

Jakt och fiske

Fisket inskränks inte i naturreservatet. Vilka arter som får jagas regleras inte i föreskrifterna, endast detaljer i hur jakten får utövas (t.ex. passens utformning).

Dokumentation och uppföljning

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av huruvida syftet med reservatet uppnås. Uppföljning genomförs av Länsstyrelsen och kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, i samverkan med enheten för naturskydd vid Länsstyrelsen. Förvaltaren ansvarar även för att följa upp övriga genomförda skötselåtgärder.

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Prio	Åtgärd	Var	Frekvens
1	Uppmärkning av reservatsgräns (inklusive ny inmätning, gamla snitslarna försvunna)	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
1	Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Info på webbplats		Engångsåtgärd, underhåll vid behov
2	Naturvårdsbränning	Skötselområde 2	Återkommande
3	Upprättande av skötselplan för rikkärren samt påbörjad skötsel	Se skötselkartan	Löpande

3 Utredda garagets tillhörighet samt
 dess framtid

Engångsåtgärd

Bilagor

Bilaga 1 Naturtypskarta enligt Natura 2000

